De Levende Natuur 8 (1):12-14 (1903)

je eerst ook alle eenden in de buurt den nek omdraaien, want die gaan altijd antwoorden, als zij in de hoogte hun kornuiten voorbij hooren trekken en dan hoor je natuurlijk van de verre geluiden niets meer.

Op hun broedplaatsen leven de kluiten zeer vreedzaam en eendrachtig met elkander en met de vele andere vogels, die met hen de kale landen langs de zee bewonen. Hoe zouden ze ook met hun zwakke snaveltjes zin in vechten kunnen hebben. Maar zin in dansen hebben ze wel. De mannetjes zoowel als de wijfjes maken allerlei rare passen, slaan met de vleugels en de staart tegen den grond, wringen de hals in slangachtige bochten, terwijl zij den kop heel laag houden en een piepend geluid laten hooren, ongeveer op dezelfde manier als de bergeenden dat doen. De heele vertooning herinnert wel eenigszins aan het vechten der kemphaantjes en zou ook wel „balsen" genoemd mogen worden. Ik heb hen 't meest zoo zien doen heel vroeg in den morgen en daar geen enkel mij bekend boek er melding van maakt, zou ik wel willen, dat wie er voor in de gelegenheid is, zijn aandacht aan deze zaak schenkt.

Evenals vele vogels, die op den grond broeden, leggen de kluiten hun eieren meestal zonder eenige bescherming vlak op den grond in een klein kuiltje. Dikwijls evenwel bouwen zij een nest, dat, blijkens bijgaande photografie soms aanzienlijke afmetingen bereiken kan en samengesteld is uit riet en takjes.

De vier groote lichtgele, bruin en donker lila gevlekte eieren worden door het mannetje en wijfje bij afwisseling bebroed. De vogel zit daarbij met zijn pooten gebogen aan weerszijden van het nest. Dat wist ik niet, voor dat Steenhuizen het gephotografeerd had. Ik vermoed, dat deze houding voor alle langpootige steltloopers wel de eenig mogelijke zal zijn, want, werden de pooten onder het lichaam gehouden, dan zouden die lange rechte dingen over de eieren komen te liggen, die dan niet voldoende bedekt en verwarmd zouden kunnen worden.

De jonge kluitjes zijn als de meeste jonge steltloopers allerliefste diertjes. Zij kunnen wel dadelijk loopen, maar worden door de ouden nog eenige dagen in het nest verpleegd, voor dat ze mee mogen naar de voederplassen en ook daar blijven de ouden hen nog dagen achtereen helpen en onderwijzen. Het is een alleraardigst gezicht, de kluitenfamilie bezig te zien. Alles wat de ouden voordoen, doen de jongen na. Nu eens staan ze naast elkander in het water te maaien, dan weer waden ze in een rij door de plas of zwemmen met kleine schokkende knikbeweginkjes net als koeten of waterhoentjes. Op het heetst van den dag, doet de heele familie een dutje — binnendijks natuurlijk — liefst beschut door een hoogen slootkant en 's nachts slapen ze maar heel weinig, want ze zijn bezig tot het laatst van de avondschemering en beginnen weer voor het vroegste morgenkrieken. En daartusschen ligt 's zomers niet veel.

Jac. P. Th.

IN 'T GOOI.

Kent gij Naarden, lezer! Ja, ik bedoel niet 't kleine stadje met zijn bomvrije kazerne, zijn kerk met ingemetselde kogels van 't jaar zooveel, of zijn groene wallen, doch zijn heerlijke omstreken. 't Was in 't begin van April 1902, dat ik er voor 't eerst kwam.

't Was uitgezocht lenteweer; de wilgen bloeiden rijk langs 't dijkje, dat naar den Laarderweg voert, lisch kwam prachtig op met forsche zwaardbladen en dotterbloem en speenkruid lieten hun gele sterretjes schitteren. In de tuinen der villa's prijkten de magnolia's met groote tulpbloemen en een abrikoos was met rose bloempjes overdekt.

Zoe-oe-oem, daar gaat een werkster-aardhommel haar maal doen in een groote narcisbloem. Kijk de bloem eens overbuigen, wat gaat ze woest tewerk!

„Zou u me ook kunnen zeggen, hoe ik in 't bosch van Bredius kom," luidt mijn vraag aan een boer, die aan 't spitten is. Volgt u maar de tramlijn dan komt u aan een laan waar twee steenen palen staan waar op staat „Oud Bussum" daar is het.

Ik volg zijn raad en de tramlijn, en binnen 't kwartier zit ik aan een vijver omboord met allerlei planten, op 't mos. 't Is eigenlijk meer een beek dan een vijver, doch 't water stroomt niet.

Groote waterloopers trippelen over de spiegelgladde oppervlakte, en op den bodem worden reeds de rozetten der moeras-aloë zichtbaar. Varens prijken aan den voet der zware dennen aan den oever, wier stammen bezaaid zijn met witte vlekjes: mannetjes en een enkel wijfje van 't motje Chimabache fagella.

De bijna doodsche stilte wordt nu en dan verbroken door 't geratel van karren en paardengehinnik. Kra, kra, klinkt 't plotseling en daar storten aan den oever van den vijver, bijna in 't water een paar vechtende kraaien neer. Ik sta op, en direct krabbelen ze op en maken dat ze weg komen; alleen een paar glinsterend zwarte veeren toonen aan, dat 't meenens is geweest.

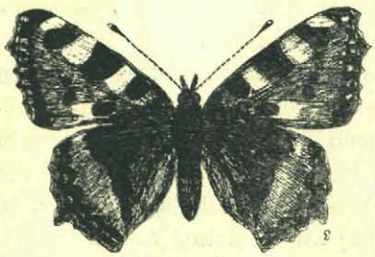
't Bosch verloopt verderop in een laan met aan één kant kreupelhout. Verschillende vogels zingen hier hun morgenlied, een koel windje doet de jonge teere beukenbladen ritselen en ruischt me tegemoet, in één woord, 't is heerlijk hier.

Verrassend deelt zich 't bosch en voor me strekt zich een bruine golvende heide uit, op sommige plaatsen heuvelachtig en spaarzaam met eenige

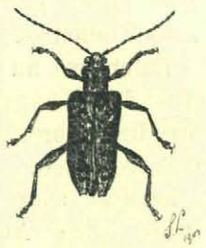
De Levende Natuur 8 (1):12-14 (1903)

sparren en dennen bezet en ten noorden begrenst door eikenhakhout.

Kaal en dor is de heide nu, enkele witte bloempjes van herderstaschje en de fraaie gele bloempjes van een vroeg havikskruid met zacht behaarde blaadjes dat is alles waaraan onze oogen en die van de rondzwervende bijen en hommels zich kunnen verlustigen. De grond zit vol met gaten een centimeter wijd,

Kleine Vos.

Boktor.

mogelijk van de „Driehoorn" (Geotrupus typhoeus.) Bij uitgraven is er niets in te vinden. Wel vind ik in een mierengaatje een aaskever (Silpha sinuata) met uitgestoken legbuis; zou ze in 't mierenhol eitjes gelegd hebben? En met welk doel? In 't fleschje, waarin ik haar meenam, legde zij twee eigenaardige „snoertjes" eieren. Misschien leven de larven ook bij mieren, gelijk die van zooveel andere kevers.

De jonge dennetjes zitten vol met lieveheersbeestjes (een neergestreken zwerm) en een enkele donacia (D. limbata.) Verder zijn er fraai geteekende wantsjes te ontdekken en zijn vele takken der dennen bezet met harsbuilen, veroorzaakt door 't harsmotje (Retinia resinella). Al leven de rupsjes in een fort, toch worden de parasieten daardoor niet afgeschrikt, want in verscheidene harsbuilen vond ik coconnetjes van sluipvliegen; en dat is maar goed ook, want deze harsmotjes kunnen heel wat schade teweegbrengen in een dennen-aanplanting; vooral de Denneknoprups (R. turionana.)

Daar hoor ik 't hinneken van een paard, en omkijkend, zie ik een boer bezig met zand uit te graven. Er zijn veel uitgravingen hier. Kijk ééns, wat 'n diepe kuil, wat *daar in* valt komt er niet makkelijk uit, dacht ik.

Ritsch! Daar glijdt 't zand onder me weg en ik lig er zelf in. Ik tref er verscheidene lotgenooten o. a. een jachtspin, een dikke Aphodius (mestkever) en eenige kleine sprinkhanen. De diepte valt me echter erg mee, en na eenige vergeefsche pogingen ben ik er weer uit.

De heide biedt hier niet veel afwisseling en daarom ga ik 't bosch maar weer in.

Bah, wat een akelige lucht komt me hier tegemoet en naderbij gekomen blijkt 't een aschbelt te zijn, die een afschuwelijk zure lucht verspreid, en 't is hier juist zoo'n mooi plekje. Aan de eene zijde breeduitstoelende dennen en aan den anderen kant, blanke met zilveren vlekken getooide berken Daar vliegt een vlinder, *hij* of liever *zij*, want 't is een overwinterd wijfje, gaat rusten op een berkentak, 't is de groote-vos, een heel gewone verschijning.

Tiereluut, tiereluut, kweelt een merel naast me in 't hout. Kijk, hij blijft bedaard zitten tot ik vlak bij hem ben, daar vliegt hij weg, verschrikt luid klapwiekend.

Een smal paadje slingert zich door 't kreupelhout naar 't water, er gaapt een wijd gat in, een heuveltje met bramen begroeid, een konijnenhol wellicht.

Een prachtige breede laan volgt nu tot ik aan den Laarderweg kom. Verbazend veel citroenvlinders vliegen hier, allemaal mannetjes, ze zuigen honing op de vroege bloemen in de kweekerijen, die den weg begrenzen.

Ook versmaden ze hondsdraf niet, waarop 't trouwens ook krioelt van hommels, honingbijen en zweefvliegen. Lieve plantjes die hondsdraf en paarse doovenetel, ik mag ze graag om verschillende redenen; ten eerste trotseeren ze de kou en wordt zoo'n lichtpaars plekje in 't voorjaar de verzamelplaats van allerlei bijen, vlinders en vliegen, die, lodderig, uit hun winterslaap ontwakend of pas uit de pop gekomen, wat blij zijn, zoo'n plekje te vinden, en zich eens heerlijk te goed te doen aan den geurigen honing.

Tusschen de rails van de tram prijken de groene spoordragers der paardestaarten, geheimzinnige planten, met hun eigenaardige bloeiwijze en de later, na den bloei, verschijnende vertakte bladen.

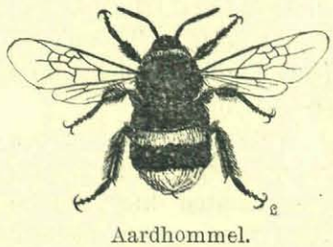
De wilgen lijken wel van goud, door de gele, overvol honingrijke katjes.

In een moerasje aan den weg, geel van dotterbloemen en speenkruid staat een wilg, die de kroon spant, zoo vol zit hij met katjes. De bijen en hommels geven hier gratis concert, 't is een aanhoudend, nu hooger, dan weer lager klinkend gezoem, werkelijk melodieus.

Voor kleurenafwisseling zorgen talrijke groote en

Aaskever.

Aardhommel.

kleine vossen en heerlijk frissche dagpauwoogen.

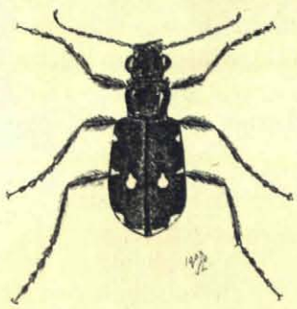
Verschillende fraaie zweefvliegen bestuiven de wijdgeopende dotterbloemen, o. a. mooie op hommelgelijkende, fraaie met zwart, geel en wit geteekende dieren, en de pooten grillig wit met zwart afgezet. (Eristalis intricarius.)

Op een boerenerf, dat 't moerasje aan een kant

De Levende Natuur 8 (1):12-14 (1903)

begrenst, staat een sneeuwwitte kers, de afgevallen bloemblaadjes lijken wel sneeuwvlokken op den donkeren grond. En aan de andere zijde scheidt een dijkje 't moerasje van een stuk braakliggend bouwland. Dat dijkje is een echte wildernis. Van alles groeit er, 's zomers moet 't er heerlijk wezen. De oude wilgen, half weggezakt in den drassen grond, worden omslingerd door hop en winde. Hakige braamstengels klemmen zich aan je kleederen vast, prikgrage brandnetels doen hun best je gezicht te bereiken en schermbloemen vormen dichte, op varens gelijkende boschjes. Aan den zonkant staat 't ook vol met paarsche doovenetel en hondsdraf, weer druk bezocht door hommels. Nu den weg naar Naarden weer op, want ik moet om half twee mijn vriend van de kazerne halen en om twee uur een andere kennis van 't spoor. Om twee uur wandelen we met ons drieën den Oud-Bussummer-weg op. Hier bevindt zich een zeer sterk bevolkt mierennest van de roode boschmier (Formica rufa).

Wat een bedrijvigheid! Hier slepen ze met een

Zandkever. Cicindela campestris.

bladwesp, daar weer met een rups en tallooze individuen voeren bouwstof aan in den vorm van takjes en dennenaalden. We steken een stok in in 't nest en plotseling ontstaat er een hevige paniek, 't is of ze allen beginnen te dansen, 't geruisch hunner pooten is duidelijk hoorbaar.

Vlak bij 't nest „voeren Spinnendooders (Pompilius viatica) met trillende vleugels hun krijgsdans uit." Ook loopen in 't zand, een soort bestoven kevertjes (Ophatrum sabulosum) en een mooie pillenkever (B. pustulatus).

We komen nu door een geurig dennenbosch, een ruime koepel van donkere dennenaalden en kunnen niet nalaten hier een oogenblikje te toeven. We vleien ons op een mosheuveltje neer en staren naar de vreemde kromme takken boven ons, die zich grillig tegen den helderen hemel afteekenen. Hoe rustig is 't hier, welk een scherp contrast met de woelige drukke stad waarin we gewoon zijn te verkeeren. Zoo'n oogenblikje vergeet je niet licht, zelfs als ik nu nog mijn oogen sluit, doemt direct weer een visioen op van de ruime frissche hei en 't geheimzinnig stille dennenbosch. Met een beetje fantasie hoor ik zelfs nog 't geruisen van den wind door de boomtoppen.

Wij natuurliefhebbers, die in groote steden wonen, zijn toch heel wat minder bevoorrecht dan de bewoners van 't land; hoewel deze vaak niet beseffen welk genot 't is, altijd in de vrije natuur te zijn. Mij is 't tenminste een levensbehoefte geworden, minstens één maal per week in de vrije natuur te zijn, zij 't dan meestal ook de minder schoone naaste omstreken onzer hoofdstad.

Laten we nu opstappen jongen, anders val je in den dut door dat slaapwekkend (wat een tegenstrijdig woord) geruisch van den wind. Daar zijn we weer aan de heide, de groene zandloopkever (Cicindela campestris), is nog op de jacht, en eenige wilde bijtjes (Anthrena) zwerven nog om de toppen der lage dennen, zouden ze daar soms hars vandaan halen voor hun nesten?

Vooruit, nu opgepast, anders halen we den trein niet meer. Nog even hebben we tijd op te merken hoe vol 't hakhout zit met kamperfoelie. Dat belooft wat voor den zomer, wanneer we dezen kant opgaan.

Nu den Laarderweg weer op en we zijn aan 't station.

Al weer voorbij, die genotvolle dag.

Vaarwel, heerlijk Gooi, tot ziens!

S. LEEFMANS.

AARDIGE SCHERMBLOEMEN.

„Schermbloemen? Dat zal een vergissing zijn", zegt iemand, die de teekeningen ziet, „het lijken eerder anemonen of dergelijke".

Toch zijn het wel degelijk schermbloemen, en juist omdat ze niet zijn, wat ze schijnen, stel ik ze eens aan u voor.

Het gewone schermbloemtype kent iedereen: bereklauw, engelwortel, zevenblad, soorten van kervel en zooveel andere planten hebben alle eenzelfde manier van de bloempjes tot schermpjes vereenigd te dragen, die weer tot grootere schermen zijn samengevoegd. Heel in de verte herkent men reeds die mooie ijle bloeiwijzen. De plantkundigen spreken dan ook van een goed begrensde, een natuurlijke, familie.

Maar — er zijn ook buitenbeentjes. In ons land zijn vooral de waternavel en de kruisdistels de excentrieken. Niet, dat ze er niet bij hooren, maar ze verschijnen toch niet in het gebruikelijke kleed. Zoo iets vind ik altijd interessant. En waarom? Daar zit voor mij een geschiedenis achter. Alle schermbloemen stammen volgens de